

CRONICA ACTIVITĂȚII ȘTIINȚIFICE A SECȚIEI DE ISTORIE PE ANUL 1978

Cronica cuprinde activitatea științifică desfășurată de colectivul secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor, precum și de muzeografilor de la Muzeele memoriale „Iosif Vulcan” și „Ady Endre” din Oradea.

I. CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE

a. Săpături arheologice

- Nicolae Chidioșan** — Săpături arheologice în satul Tășad (com. Drăgești), pe dealul „Cetățaua”, în așezarea dacică din sec. I. î.e.n. — sec. I e.n.
- Sever Dumitrașcu** — Săpături arheologice la Biharea — Cetatea de pământ, în punctul „Grădina C.A.P. — Baraj”
— Săpături arheologice la Mișca, în punctul „Fântina Sasului”
- Doina Ignat** — Săpături arheologice în comuna Suplacu de Barcău; cercetarea așezării neolitice
— Săpături arheologice în așezarea neolitică de la Fughiu

b. Cercetări de arhivă

Unele aspecte ale istoriei veacului al XVIII-lea în Bihor au fost studiate de Gheorghe Gorun: viața economică orădeană; mișcări țărănești în sudul Bihorului la mijlocul secolului XVIII; lupta pentru dobândirea autonomiei orașului Oradea în a doua jumătate a secolului XVIII.

Continuându-și preocupările pentru valorificarea istoriei culturale a epocii moderne, Viorel Faur a efectuat cercetări în legătură cu reuniunile învățătorilor români din Bihor și cu biblioteca Casinei române din Beiuș. Ioan Tóth și-a continuat cercetările privind unele aspecte ale culturii maghiare în Bihor în secolul XIX.

Blaga Mihoc a cercetat problemele reformei agrare din 1921 și ale aplicării sale în Bihor. Unele aspecte ale vieții culturale bihorene în perioada interbelică au fost studiate de Lucia Cornea. Ioan Marinescu și-a completat documentarea privitoare la luptele pentru eliberarea Transilvaniei, Banatului și Crișanei în lunile septembrie—octombrie 1944, cercetînd de asemenea și unele aspecte ale vieții economice, sociale și politice în Bihor în perioada 1944—1947.

II. LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE APĂRUTE ÎN 1978

- Nicolae Chidioșan** — *Tezaurul dacic de la Drăgești*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 27—50 (în colaborare cu Al. Sășianu și N. Beladan)
- Lucia Cornea** — *Problema originii și continuității poporului român oglindită în paginile revistei „Familia” (1865—1906)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 204—212
- *Precizări în legătură cu sediile revistei „Familia” la Oradea (1880—1906)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 575—578
- *Revista „Familia”, seria a III-a (1934—1940). Indice bibliografic*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 667—704
- Sever Dumitrașcu** — *Ceramica românească descoperită în Crișana (sec. VIII—IX)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 51—111
- *Descoperiri arheologice din sec. V—VI e.n. de la Biharea*, în *Ziridava*, X, Arad, 1978, p. 81—100
- *Note privind istoria Oradei în epocile: dacică, romană și veche românească*, în *Lucrări Științifice, Seria B, Istorie*, Oradea, 1977, p. 15—32
- Viorel Faur** — *Societatea de lectură din Oradea (1852—1875)*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 1978, 336 p.
- *Mișcarea pentru înliințarea unei școli secundare românești de fete în Oradea (1868—1900)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 189—203
- *Contribuții la istoricul Casinei Române din Beiuș (1871—1918)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 213—228 (în colaborare cu I. Popovici)
- *Pagini din lupta populației din sudul Bihorului pentru afirmare culturală (Activitatea despărțământului beiușcan al „Astrei” între anii 1898—1918)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 433—492
- *Date despre legăturile societății „Astra” cu românii din Bihor (1861—1897)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 565—570
- *Contribuții la cunoașterea acțiunilor de constituire a despărțământului din Tinca al „Astrei” și a primelor demersuri pentru înliințarea celor din Salonta și Vașcău (1912—1914)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 613—627
- Gheorghe Gorun** — *Implicații sociale și economice ale ocupației militare austriece în Bihor în prima jumătate a secolului XVIII*, în *Crisia*, VIII, 1978, p. 131—138
- *Urbaniul localității Valea lui Mihai (1772)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 333—337
- Doina Ignat** — *Așezarea neolitică aparținând culturii Criș de la Suplacul de Barcău (Bihor)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 9—26
- Ioan Marinescu** — *Din lupta populației bihorene împotriva ocupației horthyste*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 283—332 (în colaborare cu Gh. Bodea)
- Blaga Mihoc** — *Date despre adunările generale ale „Astrei” din 1869 și 1903*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 365—416
- *Unele aspecte privind prezența elevilor români și studiul limbii române în gimnaziul din Baia Mare (1798—1891)*, în *Crisia*, VIII, Oradea, 1978, p. 555—564
- *Două hărți ale orașului și împrejurimilor Băii Mari din anii 1783 și 1809*, în *Lucrări Științifice, seria B, Istorie*, Oradea, 1977, p. 39—44
- *Date și obiceiuri populare din comuna Rohia într-un document inedit privind activitatea „Astrei” din primii ani*

ai secolului XX, în Biharea, Culegere de studii și materiale de etnografie și artă, Oradea, 1977, p. 293-297

- *Din corespondența inedită a lui George Pop de Băsești privind lupta de eliberare a românilor din Transilvania*, în Muzeul Național, IV, București, 1978, p. 629-633

III. LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE ELABORATE

- Nicolae Chidioșan** — Săpăturile arheologice de la Tășad (campania 1977)
— Așezarea dacică de la Tășad
— Cultura Wietenberg la vest de Munții Apuseni (teză de doctorat)
- Lucia Cornea** — Revista „Familia” seria a patra (1941-1944). Indice bibliografic
— Din experiența secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor privind colaborarea cu învățământul preșcolar
- Sever Dumitrașcu** — Romanica (I)
— Atelierele de olari de la Biharea și Medieșul Aurit
— Descoperiri dacice de la Biharea
- Viorel Faur** — Aspecte din viața politică orădeană (1849-1918)
— Reuniunile învățătorilor români din Bihor (1875-1919)
— Istoriografia bihoreană între 1849-1918
— Biblioteca Casinei române din Beiuș (1871-1918)
- Gheorghe Gorun** — Mișcările țărănești de pe domeniile Beiuș, Vașcău și Beliu, de la mijlocul secolului XVIII
— Aspecte ale istoriei comerțului orădean în secolul XVIII
— Aspecte ale dezvoltării economice a orașului Oradea în secolul XVIII
— Tipodimensionarea obiectelor — principală condiție a organizării depozitului muzeal. Metodologie și posibilități de reorganizare (în colaborare cu R. Hircă)
- Doina Ignat** — Schimbul de publicații — modalitate de afirmare și dezvoltare a fondului de carte științifică (în colaborare cu Ioan Marinescu)
— Așezarea neolitică aparținând culturii Starčevo-Criș de la Fughiu (j. Bihor)
— Descoperiri arheologice și paleontologice în defileul Crișului Repede (în colaborare cu T. Jurcsák)
— Tipuri de locuințe din epoca neolitică descoperite pe teritoriul județului Bihor
- Ioan Marinescu** — Documente și memorii privind luptele pentru eliberarea Transilvaniei, Banatului și Crișanei (septembrie-octombrie 1944) — în colaborare cu V. Faur și V. Giuran
- Blaga Mihoc** — Aplicarea reformei agrare din 1921 pe teritoriul orașului Oradea
— N. Bolcaș, un militant bihorean pentru înfăptuirea statului național unitar
— Dr. Vasile Lucaciu, luptător pentru înfăptuirea statului național unitar — contribuții documentare
— Anul revoluționar 1848 în însemnările unui intelectual transilvănean
— Unele considerații asupra locului muzeelor memoriale în contextul culturii naționale
- Ioan Tóth** — Prezența lui Ady Endre în cultura românească
— Aspecte ale culturii maghiare din Bihor în epoca modernă

IV. PARTICIPĂRI LA SESIUNI ȘTIINȚIFICE

La cea de-a XII-a sesiune anuală de rapoarte arheologice, desfășurată la București între 9—11 martie, au prezentat rapoarte: Nicolae Chidioșan — *Săpăturile arheologice de la Tășad (campania 1977)*; Sever Dumitrașcu — *Săpăturile de la Biharea (j. Bihor)*; Doina Ignat — *Săpăturile arheologice și paleontologice de la Vadu Crișului și Săpăturile arheologice de la Suplacu de Barcău*.

Colectivul secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor a organizat la 31 martie sesiunea științifică închinată aniversării a 2050 de ani de la crearea primului stat dac centralizat și independent condus de Burebista. Membrii secției au prezentat comunicările: N. Chidioșan — *Așezarea dacică de la Tășad*; L. Cornea — *Revista „Familia” seria a III-a. Indice bibliografic*; V. Faur — *Momente din lupta românilor crișeni pentru afirmare culturală (1849—1918)*; Gh. Gorun — *Aspecte ale dezvoltării economice a orașului Oradea în secolul XVIII*; D. Ignat — *Descoperiri arheologice și paleontologice în defilelele Crișului Repede (în colaborare cu T. Jurcsák)*; I. Tóth — *Scriitori și publiciști români despre Ady Endre*.

Secția de istorie a Muzeului Țării Crișurilor a fost reprezentată la sesiunea științifică a Muzeului de Istorie a Transilvaniei de la Cluj-Napoca (26—27 mai) prin N. Chidioșan, care a prezentat comunicarea *Tezaurului dacic de la Drăgești* (în colaborare cu Al. Sășianu); S. Dumitrașcu — *Un atelier de olărie (La Tène) descoperit la Biharea și I. Marinescu — Lupta populației din Bihor împotriva ocupației horthyste* (în colaborare cu Gh. I. Bodea).

La sesiunea consacrată aniversării a 130 de ani de la revoluția din 1848 și 30 de ani de la naționalizarea principalelor mijloace de producție, desfășurată la Cabinetul județean Bihor pentru activitatea ideologică și politico-educativă, a participat V. Faur cu comunicarea *Aspecte ale desfășurării evenimentelor revoluționare din anii 1848—1849 în Oradea și I. Tóth — Aspecte ale luptei comune româno-maghiare în timpul revoluției de la 1848*.

La 11 octombrie 1978, cu ocazia aniversării a 150 de ani de existență a Liceului „Samuil Vulcan”, s-a organizat la Beiuș o sesiune științifică, sub genericul *Locul și rolul liceului din Beiuș în contextul culturii naționale*, la care au fost prezenți: V. Faur cu comunicarea *Din activitatea cultural-politică a profesorilor școlii beiușene*, Gh. Gorun — *Frământări țărănești în sudul Bihorului la mijlocul secolului XVIII și B. Mihoc — Din activitatea parlamentară a dr. V. Lucaciu*.

Cu ocazia desfășurării la Oradea, între 14—16 noiembrie, în cadrul festivalului cultural *Crisia*, a celei de-a patra ediții a simpozionului *Muzeul contemporan factor activ în realizarea educației socialiste a oamenilor muncii*, muzeograful secției de istorie au prezentat următoarele comunicări: L. Cornea — *Din activitatea secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor privind colaborarea cu preșcolarii*; S. Dumitrașcu — *O propunere de conservare și amenajare muzeistică a Cetății de pământ de la Biharea*. V. Faur a prezentat două comunicări: *O propunere privind organizarea evidenței activității cultural-educative și Pentru un program de cercetare a istoriei muzeografiei românești*, aceasta din urmă în colaborare cu Mircea Dumitrescu. Gh. Gorun și Ioan Marinescu au prezentat împreună comunicarea *Schimbul de publicații — modalitate de afirmare și dezvoltare a fondului de carte științifică*. În cadrul secțiunii *Rezultate ale cercetării în domeniul conservării și restaurării patrimoniului cultural-național*, Gh. Gorun a mai prezentat comunicarea *Tipodimensionarea obiectelor — principală condiție a organizării depozitului muzeal. Metodologie și posibilități de reorganizare* (în colaborare cu R. Hîrcă). Au mai prezentat comunicări: D. Ignat — *Eficiența activității cultural-educative a secției de istorie a Muzeului Țării Crișurilor în anii 1977—1978 și B. Mihoc — Cîteva precizări în legătură cu rolul muzeelor memoriale în viața culturală*.

Viorel Faur a mai luat parte la următoarele sesiuni:

— 16 noiembrie, la sesiunea de la Biblioteca județeană Bihor — *Oameni din Bihor. Momente, instituții, personalități*, cu comunicarea *Exigențe ale cercetării locale în contextul istoriografiei naționale*

— 25 noiembrie, la sesiunea cu tema *Lupta maselor populare pentru făurirea statului național unitar, pentru libertate și progres*, de la Cabinetul județean pentru activitatea ideologică și politico-educativă, cu comunicarea *Momente ale luptei românilor din Crișana pentru unitate*

— 24 decembrie, la sesiunea *475 de ani de alocare documentară a satului Seghiște*, desfășurată la Căminul cultural din satul Seghiște (j. Bihor), cu comunicarea *Istoricul satului Seghiște*.

În afară de cele enumerate mai sus, Doina Ignat a mai participat la sesiunea științifică organizată de Muzeul județean din Zalău, în luna noiembrie, cu comunicarea *Tipuri de locuințe din epoca neolitică descoperite pe teritoriul județului Bihor*.

Lucia Cornea

V. EXPOZIȚII TEMPORARE

1. *Cetatea de la Biharea. Descoperiri arheologice 1973—1978*. (Autorul tematicii: S. Dumitrașcu; colaboratori la organizare: B. Ștefănescu, Gh. Gorun, S. Szabó). Vernisaj: 1 iulie 1978 — Muzeul Țării Crișurilor. Accesibilă vizitatorilor pînă la 1 septembrie 1978.

Organizată sub genericul *2050 de ani de la întemeierea statului dac independent și centralizat condus de Burebista*, expoziția a întrunit o gamă bogată și variată de vestigii arheologice, care se înșiră de-a lungul a mai mult de un mileniu (sec. IV. î.e.n. — sec. XI e.n.) aparținînd populației dacice, daco-romane, românești, precum și unor populații cu care acestea au intrat în contact nemijlocit.

2. *Expoziție aniversară consacrată activității profesorului Titus L. Roșu*. (Autorul tematicii: L. Cornea; colaboratori la organizare: V. Faur, G. Gorun, I. Marinescu). Vernisaj: 4 octombrie 1978 — Muzeul memorial „Iosif Vulcan”.

Expoziția a cuprins, cu ocazia aniversării de către profesorul Titus L. Roșu a vârstei de 70 de ani, mărturii documentare despre activitatea sa didactică, culturală, istoriografică, precum și despre eforturile sale de organizare a muzeului școlar de istorie al Liceului „Emanuil Gojdu” din Oradea.

3. *Lupta populației din Crișana pentru unitate națională*. (Autorul tematicii: V. Faur; colaboratori la organizare: I. Marinescu, G. Gorun, I. Popovici, L. Cornea, N. Brînda). Vernisaj: 14 octombrie 1978 — Muzeul din Beiuș. Accesibilă vizitatorilor pînă la 31 decembrie 1978.

Expoziția a fost organizată de secția de istorie a Muzeului Țării Crișurilor, în colaborare cu Arhivele Statului filiala Oradea și Muzeul din Beiuș. Conține documente despre activitatea Consiliului Național Român din Oradea și Bihor, Consiliul Național Român din Beiuș și Consiliile Naționale din sudul Bihorului în perioada 3 noiembrie 1918 — 20 aprilie 1919; fotografiile ale delegaților bihoreni la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, 1 Decembrie 1918, precum și imagini ale unor edificii legate de lupta maselor populare din Bihor pentru unitate națională; portrete ale unor militanți politici locali; exemplare din presa vremii și extrase din lucrările istoriografice recente care se ocupă de problematica respectivă.

4. *Arta tracică în epoca bronzului*. (Autorul tematicii: N. Chidioșan). Vernisaj: 14 noiembrie 1978 — Muzeul Țării Crișurilor.

Au fost prezentate, în condiții muzeografice moderne, cele mai de seamă realizări artistice ale tracilor din epoca bronzului din spațiul nord-vestic. Deoarece în această vreme arta este aplicată, decorativă, s-au ales acele piese din metal, os, piatră și lut, care sînt ornamentate cu motive specifice culturilor Otomani, Wietenberg, Mureș, Suciul de Sus. Covârșitoarea majoritate a obiectelor au putut fi văzute pentru prima oară: brățările ornamentate, brîul de bronz din peștera Mirșidului, inelele de os de la Otomani și Derșida ornamentate în manieră miceniană, tezarul de aur de la Hodiș, sabia de tip Apa de la Oradea, etc. Un loc deosebit în expoziție l-a avut creația artistică a olarilor culturii Otomani, cu piese de o inegabilă frumusețe. Au

fost integral prezentate fragmentele de zidărie cu decor incizat și pictat din templul de la Sălacea.

5. 60 de ani de la făurirea statului național unitar român. (Autorii tematicii: V. Faur, L. Cornea, I. Marinescu; colaborator la organizare Gh. Gorun). Vernisaj: 25 noiembrie 1978 — Muzeul Țării Crișurilor. Accesibilă vizitatorilor pînă la 8 decembrie 1978.

Expoziția omagială dedicată celei de-a 60-a aniversări a Unirii Transilvaniei cu România a fost organizată de secția de istorie a Muzeului Țării Crișurilor, în colaborare cu Arhivele Statului filiala Oradea. Numeroasele documente originale, fotografii și extrase din presa vremii, au oglindit lupta poporului român pentru unitate și independență națională. Au fost reliefate în mod deosebit momentele cruciale ale luptei pentru unitate — 1600, 1859, 1 Decembrie 1918. Totodată, expoziția a prezentat și realizările obținute de oamenii muncii din județul Bihor — români, maghiari și de alte naționalități — în anii socialismului, sub conducerea Partidului Comunist Român.

Ioan Marinescu